

такою системою має на увазі частіше втручання людини в роботу ЕОМ, фактично сумісну роботу людини і машини. Існує також можливість інтеграції систем «пам'ять перекладів» з системами машинного перекладу, що дає додаткові переваги в роботі з великими потоками документації. Користувач може витягувати термінологію для подальшої роботи з нею, складати власні словники, підключати додаткові словники і, зрештою, переклад сегментів, які не співпадають з вже наявними в базі перекладів «пам'ять перекладів» здійснюватиметься автоматично. Даний аспект значно полегшив би роботу перекладача.

Література

Алексеев П.М. Статистическая лексикография (типология, составление и применение частотных словарей) / П.М. Алексеев. – Л.: ЛГПИ, 1975. – 120с. *Беляева Л.И.* Автоматический (машинный) перевод / Беляева Л.И., Откупщикова М.Л. // Прикладное языкознание: учебник. – СПб.: Изд-во С.-Петерб. ун-та, 1996. – С.360-388. *Ермоленко Г.В.* Лингвистическая статистика. Краткий очерк и библиографический указатель / Г.В. Ермоленко. – Алма-Ата, 1970. – 250с. *Карпіловська С.А.* Вступ до комп'ютерної лінгвістики / Карпіловська С.А. – Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2003. – 184с. Научно-технический перевод / [Ванников Ю.В., Кудряшова Л.М., Марчук Ю.Н. и др.]. – М.: Наука, 1987. – 139с. *Нелюбин Л.Л.* Компьютерная лингвистика и машинный перевод: методическое пособие / Л.Л. Нелюбин. – М.: ВЦП, 1991. – 151с. *Партико З.В.* Прикладна і комп'ютерна лінгвістика: Вступ до спеціальності: [навч. посібник] / Партико З.В. – Л.: Афіша, 2008. – 224с. *Пиотровский Р.Г.* Инженерная лингвистика и теория языка / Р.Г. Пиотровский. – Л.: Наука, Ленингр. отд-ние, 1979. – 112с. *Прохоров Н.* "Память переводчика" или Что такое Translation Memory / Н. Прохоров, А. Прохоров // КомпьютерПресс. – 2006. – № 7 (июль) – С.65-67. *Супрун А.Е.* Лекции по языковедению / А.Е. Супрун. – Минск: Изд-во БГУ, 1978. – 143с.

ХАРЛАМОВА Г. О.

(*Київський національний університет імені Тараса Шевченка*)

СИНТАКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ АНГЛОМОВНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ДИСКУРСУ

У статті розглядається економічний дискурс із перекладацької позиції. Продемонстровано наявність певних синтаксичних особливостей, які необхідно враховувати при перекладі англомовних економічних текстів.

Ключові слова: економічний дискурс, економічний текст, синтаксис.

Харламова Г. О. Синтаксические особенности перевода текстов англоязычного экономического дискурса. В статье рассматривается экономический дискурс с позиции перевода. Продемонстрировано наличие определенных синтаксических особенностей, которые необходимо учитывать при переводе англоязычных экономических текстов.

Ключевые слова: экономический дискурс, экономический текст, синтаксис.

Kharlamova G. O. Syntactic Features of Text Translation of English Economic Discourse. This article addresses the economic discourse from the translation point of view. It is demonstrated the presence of some syntactic features which should be taken into account in translating of English economic texts.

Key words: economic discourse, economic text, syntax.

Сьогодні напрямок дискурс-лінгвістики переживає бурхливий розвиток як у зарубіжному, так і у вітчизняному мовознавстві. Термін *дискурс* став настільки ж багатозначним, наскільки і популярним. Інтерес лінгвістів до функціонального аспекту мови, синтаксичних процесів, що сприяють структурній економії мовних засобів, які приймають участь в організації та забезпеченні наукового і бізнесового спілкування, обумовлює актуальність даної тематики.

Актуальність нашого дослідження обумовлена значним підвищенням ролі економічного дискурсу в житті українського суспільства в умовах різкої зміни моделі економічного розвитку. Сучасна наука та суспільство вимагають нових розробок оптимізації двосторонніх економічних і політичних документів в умовах значного прискорення на початку ХХІ ст. процесів економічної інтеграції країн до єдиної англомовної спільноти. Отже, **мета роботи** - визначення феномена економічного дискурсу та розгляд англомовного економічного тексту в синтаксичному аспекті. Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- конкретизувати феномени «економічний дискурс» та «економічний текст», означити їх місце і роль в англомовному континенті;

- виявити й описати синтаксичні особливості, які характерні для економічних текстів.

Об'єкт дослідження – англомовний економічний дискурс.

Предмет дослідження – синтаксичні параметри економічного тексту.

Критеріальними ознаками економічного дискурсу можуть слугувати: тематична сфера відносин людини у системі економічних зв'язків і відносин, які склались у суспільстві; певна система економічних понять; економічно зумовлені цілі комунікантів, що зумовлюють вибір мовних засобів. *Економічний дискурс* є відображенням лінгвосоціокультурної взаємодії, що реалізується в мовленнєвій практиці суб'єктів економічної діяльності [Рибачок, 2005]. До особливостей **економічного дискурсу** відносяться:

► складність і неоднорідність його структури (основні комунікативно-мовні сфери зумовлені науковою і професійною економічною діяльністю, на периферії знаходиться непрофесійна економічна діяльність),

- різноманітність учасників комунікації (учені, фахівці, нефахівці),
- різноманітність ситуацій спілкування.

Інтегральною типологічною ознакою економічного дискурсу є спільність концептів і їх вербалізуюча термінологія. Отже, *економічний дискурс* спробуємо представити наступними класами текстів, кожен з яких включає різні типи текстів (рис. 1):

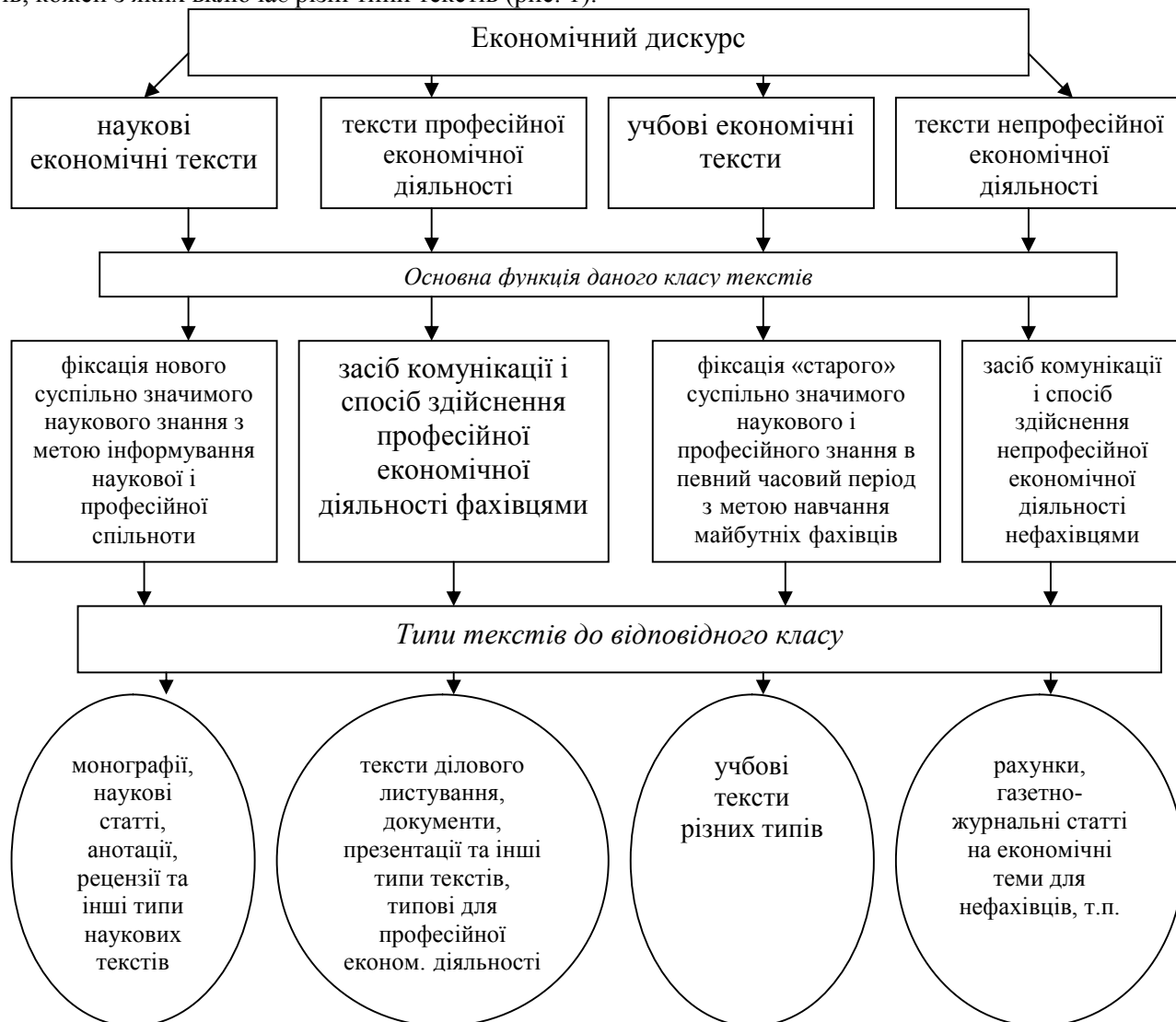

Рис. 1. Класифікація економічного дискурсу за класами та типами текстів (авторська розробка)

Ґрунтуючись на цій класифікації та системі ICE-GB – переліку мовних різновидів згідно Міжнародного корпусу англійської мови (Великобританія), ми також спробували розподілити економічні тексти за наступними видами, враховуючи неоднозначне розуміння терміну «дискурс» і спираючись на найбільш широке з них: зразок мовленнєвої поведінки, що відбувається в певній соціальній сфері і має певний набір змінних (табл. 1).

Економічний текст вербалізує поняття, думки, ідеї, що функціонують у межах комунікативної сфери економіки й обслуговує потреби індивідів, пов'язаних економічними відносинами. Тому опора на економічні поняття, що історично склалися в свідомості людини, особливості її економічного мислення, поведінки, є необхідною умовою для усвідомлення специфіки економічного дискурсу. Можна сказати, що економічний текст – це текст, що функціонує як засіб комунікації в економічному дискурсі чи описує економічний дискурс як комунікативну ситуацію [Dudley-Evans, 1990]. Кожний економічний текст має ряд тексто-дискурсивних категорій.

Таблиця 1. Види економічних текстів / дискурсу*

Усна мова	Діалог	Приватний	Прямее спілкування
			Телефонні переговори
		Публічний	Аудиторні заняття
			Дискусії, що транслюються
			Теле- та радіо- інтерв'ю
	Парламентські дебати		
	Монолог	Непідготовлені промови	Ділові переговори
			Прямий репортаж
			Імпровізована мова
		Підготовлені промови	Демонстрація матеріалів
Звіт			
		Новини, що транслюються	
		Переговори, що транслюються	
Письмова мова	Неопубліковані матеріали	Непрофесійні матеріали	Студентські есе
			Екзаменаційні есе
		Листування	Офіційно-ділове листування
	Опубліковані матеріали	Наукові тексти	Економічні науки
		Науково-популярні тексти	Економічні науки
		Репортажі	Випуск бізнес новин
		Учбово-освітні тексти	Інструкції та рекомендації
		Публіцистика	Передовиці
			Рекламні оголошення
	Офіційні-ділові папери	Контракти та договори	
	Цінні папери		

* авторське компонування таблиці

Соціокультурна детермінованість спостерігається на всіх мовних рівнях, але найпомітнішою є на лексичному рівні. Економічні тексти формуються значною мірою за рахунок термінологічної та загальнонаукової лексики, яка й забезпечує необхідний референційний, інформаційний та інтерпретаційний базис когезії на локальному та глобальному рівнях. Загальна характеристика лексичного складу економічного тексту, як і будь-якого іншого наукового тексту, включає такі основні риси - слова використовуються або в основних, прямих, або в термінологічних значеннях. За останній час, зважаючи на швидкі економічні зміни в житті України, слід відзначити, що мова економічної науки збагачується новими поняттями і термінами.

Економічному науковому тексту властиві наближення до однозначності висловлювань і термінів, насиченість вузькоспеціальними економічними термінами, абстрактною лексикою; часто вживаються одиниці, що вказують на послідовність і логіку викладення думок, доказів, прийомів дослідження, на звичайність, незвичайність, періодичність закономірностей (явищ), на джерело, авторство, спосіб вираження думки (концепції), ступінь вірогідності інформації. Частими в організації цих текстів є семантичні сполучники, які виражають відношення причини, наслідку, цілі, часу. Майже відсутні особові займенники *я* і *ти* та дієслова у формах 1 і 2 особи однини, зате частотними є дієслівні форми з послабленими лексико-граматичними значеннями особи, числа в односкладних неозначено-особових і безособових реченнях, дієприкметники, дієприслівники, „формули скромності” як прийом самоавторизації. Економічні тексти у своїй більшості є інтертекстуальними: в них є посилання, виноска, цитати, примітки. Ці тексти, як правило, містять знаки не тільки вербального, а й математичного семіотичного рівня: схеми, таблиці, графіки, гістограми, формули.

Розбіжності в морфологічно-синтаксичній структурі не перешкоджають передачі значення, що виражено термінами інтегральної або диференціальної ознаки. Все це дозволяє обирати транскрипцію, транслітерацію і калькування (у тому числі із застосуванням граматичних трансформацій) як прийоми перекладу без еквівалентної термінології. Переклад термінів, що відрізняються лексичним складом, викликає на практиці певні складнощі: він вимагає від перекладача як розуміння значення терміну іноземною мовою, так і знання термінів рідною мовою, і не допускає калькування.

Якщо лексичні відмінності в текстах різних функціональних стилів помітні навіть для нефахівця (це значна кількість спеціальної лексики в економічних текстах), граматичні відмінності значно менш

виразні, але не менш різноманітні. Синтаксична форма не просто доводить факт специфічного ідеологічно обумовленого вибору, вона також передає зміст і смисл цього вибору.

Особливістю синтаксичної структури економічних текстів є складені економічні терміни, тобто такі, які за зв'язаністю елементів можна вважати вільними (бо їх компоненти зберігають своє пряме значення) і одночасно - закритими (бо при довільному включенні до їх складу інших слів, вони втрачають свою термінологічність) [Гутиряк, 1999; Корунець 2003]. У межах економічної термінології виділяється значний відсоток термінів, утворених синтаксичним способом. За кількістю компонентів можна виділити такі складені економічні терміни: двокомпонентні; трикомпонентні; полікомпонентні.

Економічному дискурсу із синтаксичної позиції притаманна лаконічність. Розповсюдженими типами речень для економічного дискурсу є як прості речення (особливо, для рекламних текстів), так і складнопідрядні.

Всі частини економічного тексту максимально взаємопов'язані і взаємозалежні. Більш того, кожне наступне речення є продовженням попереднього. Зв'язність тексту досягається за допомогою вживання таких сполучників як *that and that, than, if, as, or, nor, but also, whether...or, both...and...* Тій же меті слугують прислівники *finally, secondly, consequently, thus, again* і словосполучення *in fact, in general, in short, in other words*. Для забезпечення логічного зв'язку з попереднім висловлюванням використовується інверсія або змінений порядок слів у реченні, коли речення починається не з підмета, а з другорядного члена, який може бути виражений як одним словом, так і групою слів, або навіть цілим реченням. Важливу роль у розкритті логічної структури цілого тексту відіграє розподіл на абзаци. Кожний абзац починається з ключового речення, яке викладає основну думку. Для посилення логічного зв'язку між реченнями вживаються спеціальні сталі вирази, такі як: *to sum up, as we have seen, it must be emphasized*.

Частка цитат, посилань і виносок досить велика в економічних текстах. Посилання мають специфічну композиційну структуру. Вони завжди включають ім'я автора, на якого посилаються, назву роботи, назву і місце видавництва, рік видання, а також сторінку, на яку посилаються. Виноски підтримують логічну зв'язність тих ідей, які викладаються в тексті. Все, що не є безпосередньо важливим, але водночас може слугувати додатковою інформацією наводиться у виносці.

До граматичних особливостей економічного тексту можна віднести широке вживання пасивних конструкцій, яке притаманне науковому стилю в цілому. Дуже часто речення починаються з *It* (формального підмета) і є безособовими реченнями: *It may be thought that...* Конструкції з *one* є також досить часто вживаною: *one may show, one may assume*.

Між економічними текстами, написаними англійською та українською мовами, існують значні граматичні відмінності, зумовлені особливостями граматичної будови мови, нормами і традиціями письмового економічного мовлення [Карабан, 2001; Черноватий, 2007]. Так, в англійських фахових текстах значно частіше, ніж в українських, вживаються форми пасивного стану та неособові форми дієслів, дієприкметникові звороти й специфічні синтаксичні конструкції, особові займенники першої особи однини та одночленні інфінітивні й номінативні речення тощо.

Найбільше між англійськими та українськими економічними текстами граматичних розбіжностей інвентарного характеру, зумовлених особливостями побудови цих мов. Так, в українській мові відсутні неозначений та означений артиклі, що вживаються в англійській мові не тільки як певні означення, а й сигналізують про особливості розподілу інформації у англійському реченні. У економічному дискурсі спостерігається заміна функції означеного артикля *the*, який перетворюється на маркер прихованої інформації [Гутиряк, 1999]. При відтворенні контекстуальних значень *означеного та неозначеного артиклів* у ролі їх українських еквівалентів, крім випадків, коли вони в перекладі вилучаються, переважно застосовуються такі засоби:

1) синтаксичні (насамперед порядок слів - препозиція і постпозиція підмета стосовно присудка),

2) морфологічні (заміна форм однини англійських іменників формами множини українських іменників);

3) лексико-граматичні (займенники, числівники, прикметники, частки тощо).

Найбільший комплекс граматичних проблем перекладу пов'язаний із розумінням синтаксичної структури та морфологічного складу речень як мовних елементів, що є безпосередніми носіями предметної інформації.

Друга група граматичних труднощів перекладу пов'язана з різним обсягом змісту подібних у двох мовах форм і конструкцій. Так, форма теперішнього часу дієслова-присудка в українській мові відповідає за своїм змістом англійським відповідним формам Present Indefinite, present Continuous та частково Present Perfect, а форма родового відмінку українського іменника може відповідати за своїм граматичним значенням англійській прийменниково-іменниковій конструкції "of + N" або формі загального відмінку іменника в препозиції до іншого іменника.

Третю групу граматичних труднощів перекладу складають ті граматичні явища мови тексту оригіналу, що мають відмінні від відповідних граматичних явищ мови перекладу функціональні характеристики: наприклад, форми однини і множини іменника наявні і в українській, і в англійській мовах, однак форми конкретних іменників можуть не збігатися. Проведений нами аналіз прикладів економічних перекладів показав, що в більшості досліджених випадків форма числа англійських та українських іменників збігається. У якості прикладу: *The research was set up with a number of definite hypotheses in view [Giddens]. - Дослідження було розпочато за наявності кількох конкретних зіномез [Гіденс] (уривок із [McConnel, 1981]). Проте особливий інтерес з точки зору перекладу становлять випадки, коли такої відповідності форм числа немає. Наприклад, при відтворенні форм множини деяких англійських іменників, українські відповідники яких не вживаються у формі множини, звичайно використовується сполучення іменника, що має форму множини, з відповідним іменником у формі однини, напр. *The graphs of Figures 2-3 present some important applications of PPFs [Samuelson]. - Графіки 2-3 ілюструють деякі важливі напрямки застосування МВМ [Самуельсон] (уривок із [McConnel, 1981]).**

Ще одна група граматичних труднощів перекладу складається з тих граматичних явищ, що мають різні характеристики частоти в англійській та українській економічній літературі. Так, у англійській мові частотність форм пасивного стану дієслова-присудка значно більша, ніж в українській, тому в перекладі такі форми нерідко доводиться замінювати на форми активного стану. Такі труднощі викликані розбіжностями у мовностилістичних нормах текстів мовами оригіналу й перекладу.

Певні труднощі для перекладачів становлять граматичні омоніми — формально тотожні граматичні форми або конструкції, що мають різне граматичне явище.

Риторичні питання у економічному дискурсі переслідують одну мету – досягнення перлокутивного ефекту за допомогою їх емоційного потенціалу та контакто-встановлюючої функції, це такі маркери прагматичної імплікації спонукання.

Головні речення приймають участь у тематичному розвитку економічного дискурсу, у той час як підрядні часу створюють основу для сприйняття темпоральних (і логічних) характеристик події. У термінах відповідних дискурсивних функцій можна сказати, що головні речення кодують подієву лінію тексту, тобто foreground інформацію, у той час як підрядні речення зазвичай кодують background інформацію описового та оціночного характеру, що відповідає прототиповому зразку наративних текстів.

Труднощі також виникають:

- із заміною в українському перекладі англійського агентивного підмета, вираженого іменником-неістотою, підметом, вираженим іменником-істотою;
- із перекладом англійських суб'єктно-предикативних інфінітивних зворотів залежно від форми (активної чи пасивної) дієслова-присудка.

Однією з особливостей англійського синтаксису економічного дискурсу є вживання "непаралельних" (тобто з різним керуванням) однорідних членів речення, через специфіку сполучуваності яких у перекладі речення зазнає певних лексико-синтаксичних перетворень. Такі однорідні члени речення можуть мати різні синтаксичні функції. При перекладі непаралельних однорідних означень нерідко доводиться повторювати означуваний іменник або вживати відповідний кореферентний займенник. При перекладі непаралельних однорідних присудків у різних формах стану інколи доводиться повторювати підмет у вигляді анафоричного займенника.

Для англійського економічного стилю, у порівнянні з українським, дещо більш характерним є вживання одночленних номінативних речень, що складаються з іменника або іменникової групи і не мають присудка. У більшості випадків при перекладі такі речення трансформуються у повні двочленні речення, іноді вони перекладаються такими ж номінативними реченнями.

Для англійського економічного стилю характерне також вживання інфінітивних речень з метакомунікативною функцією коментування характеру викладу або змісту викладеного. В українській економічній літературі подібні речення не вживаються, тому що належать переважно до ознак розмовної мови, і, отже, в перекладі замінюються на наказові речення з дієсловом-присудком у формі 1-ї особи множини, яке виступає відповідником англійського інфінітива, напр.: *To take the problem of macroeconomic balance first. – Спочатку розглянемо проблему макроекономічної рівноваги.* Іноді інфінітив у таких реченнях може перекладатися модальним присудком, де сполучаються „можна” та неоднозначна форма дієслова, напр.: *To take a very simple analogy. – Можна навести таку просту аналогію.*

Висновки. Одна з особливостей економічного тексту – це логічна послідовність, що диктується відсутністю зворотного зв'язку з одержувачем інформації. Грунтуючись на аналізі економічних текстів за розробленою нами класифікацією, на наш погляд, економічні тексти характеризуються спільними рисами такими як:

- експліцитність, точність викладу;
- вживання загальнонаукової та термінологічної лексики;

висока термінологічність;
соціальна орієнтація на наукову компетенцію та/або професійну спеціалізацію знань адресата;
варіювання лексико-синтаксичних засобів для вираження авторського задуму;
домінування інформаційної функції для передачі наукової інформації.

Синтаксичні особливості перекладу текстів англомовного економічного дискурсу полягають у подібності та відмінності перекладу англомовних економічних текстів на синтаксичному рівні: на рівні словосполучень, а саме дво-, три- та багатокомпонентних препозитивних атрибутивних груп; на рівні речень – прийоми передачі в перекладі синтаксичних структур, зокрема речень з агентивним підметом, вираженим іменником-неістотою, суб'єктно-предикативних інфінітивних зворотів, каузативних, абсолютних та емфатичних конструкцій.

Література

Гутиряк О.І. Англійська термінологія маркетингу: Структура та семантичні характеристики: автореф. дис. ... канд. філ. наук: 10.02.04 / Гутиряк Оксана Ігорівна. – К., 1999. – 18 с. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури / В. І. Карабан - Ч.1: Граматичні труднощі. — Вінниця: Нова книга, 2001 — 271с. Корунець І.В. Порівняльна типологія англійської та української мов / І.В. Корунець – Вінниця: Нова книга, 2003. – 459 с. Рибачок С.М. Термінологічна лексика як засіб когезії англомовного економічного тексту: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Рибачок Світлана Михайлівна. - Запоріжжя, 2005. – 213 с. Черноватий Л. М., Карабан В. І., Пенькова І. О., Ярошук І. П. Переклад англомовної економічної літератури: економіка США: заг. принципи: навч. посіб. для студ. ВНЗ, що навчаються за екон. спец. та фахом "Переклад" / Л.М. Черноватий (ред.), В.І. Карабан (ред.). — Вид. 2-ге, доп. — Вінниця: Нова книга, 2007. — 411с. McConnel C. R. Economics / C. McConnel – McGraw-Hill Inc, 1981. – 1120 p. The Language of Economics: The Analysis of Economic Discourse / ed. By T. Dudley-Evans and W. Henderson. – Modern English Publications in Association with the British Council, 1990. – 116 p.

ШАПОШНИК О. М.

(Херсонський державний університет)

ДО ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ

У статті розглядаються жанрово-стилістичні особливості дитячої літератури та досліджуються деякі проблеми перекладу цього різновиду літератури.

Ключові слова: дитяча література, переклад, власні назви, доместикація, асиметрія, адаптація, акомодация.

Шапошник О.Н. К проблеме перевода детской литературы. В статье рассматриваются жанрово-стилистические особенности детской литературы и исследуются некоторые проблемы перевода этого вида литературы.

Ключевые слова: детская литература, перевод, имена собственные, доместикация, асимметрия, адаптация, аккомодация.

Shaposhnyk O.M. To the Problem of Children's Literature Translation. The article deals with the stylistic peculiarities of children's literature and some problems of translation of this type of literature are investigated.

Key words: children's literature, translation, proper names, domestication, asymmetry, adaptation, accommodation.

Багато дослідників у галузі сучасного перекладознавства торкалися проблем перекладу художніх типів текстів у своїх наукових розвідках, але питання перекладу дитячої літератури, на жаль, дотепер залишалося поза увагою вчених в українській науковій площині. Писати твори для дітей, а тим більш їх перекладати – складний творчий процес, який потребує окрім знання двох мов, двох культур та текст-типологічних особливостей цих творів також розуміння внутрішнього світу дитини, сприйняття нею навколишньої дійсності. Нагальна потреба у вивченні цього різновиду літератури та брак досліджень з даної проблематики обумовили **актуальність** даної статті.

Метою статті є надання визначення поняттю «дитяча література», виокремлення жанрово-стилістичних особливостей цього різновиду літератури, опис наявних труднощів її перекладу та окреслення кола досі ще невивчених питань, пов'язаних з відтворенням творів для дітей засобами іншої мови.

Розмаїття теоретичних тлумачень дитячої літератури потребує систематизації поглядів і розробки цілісної теорії цього типу літератури на основі комплексного аналізу її лінгвокогнітивних, лінгвостилістичних і текст-типологічних особливостей у світлі сучасної наукової парадигми. Дослідженням творів для дітей у різні часи займалися О.Белоглазова [Белоглазова 2001; Белоглазова], Л.Кіліченко [Кіліченко 1988], О.Папуша [Папуша], В.Пропп [Пропп], М.Славова [Славова 2002; Славова 2002], Р.Стаднійчук [Стаднійчук 1994].

У лінгвістичних джерелах почасти зустрічаються різні уявлення про дитячу літературу. Поряд з поняттям власне «дитяча література» функціонують поняття «література для дітей», «література для дітей та юнацтва», «література дитячого кола читання», «дитяча літературна творчість». У нашому ж дослідженні ми розглядаємо поняття «дитяча література» синонімічним поняттю «література для дітей» та визначаємо її як «художні, науково-популярні та публіцистичні твори, написані письменниками безпосередньо для молодшого читача різних вікових категорій, починаючи з дошкільнят» [Літературознавчий словник-довідник 2006, с. 409]. Деякими дослідниками «дитяча література» ще